# STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA PHILIPPA LÉGERA

přednesené dne 28. září 2006 [1]

1. Probíhající řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 34 bodu 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 [2], který stanoví, za jakých podmínek se členský stát může bránit proti uznání soudního rozhodnutí vydaného pro zmeškání v jiném členském státě, byla-li porušena práva obhajoby.

## I – Právní rámec

2. Toto ustanovení tak stanoví, že se tento důvod odmítnutí uznání nepoužije, nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému proti němu, i když k tomu měl možnost.

3. Oberster Gerichtshof (Rakousko), nejvyšší soud rakouské soustavy soudů, žádá Soudní dvůr, aby upřesnil obsah podmínky, že žalovaný měl možnost využít opravný prostředek. Chce vědět, zda musí být tato podmínka vykládána v tom smyslu, že stačí, že žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, věděl o existenci rozhodnutí vydaného pro zmeškání nebo zda je nutné, aby mu bylo toto rozhodnutí doručeno.

4. Ustanovení práva Společenství relevantní pro řešení sporu v původním řízení se týkají následujících třech bodů: záruk práv obhajoby v původním řízení v členském státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno, těchto záruk ve fázi uznání a výkonu rozhodnutí v dožádaném členském státě a konečně postupu použitelného na výkon tohoto rozhodnutí.

5. Tato ustanovení jsou obsažena především v nařízení č. 44/2001. Pokud jde o přezkum předvolání žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, soudem členského státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno,

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

relevantní ustanovení jsou obsažena také v nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 [3].

6. Nařízení č. 44/2001 a 1348/2000 byla přijata Radou Evropské unie na základě ustanovení hlavy IV Smlouvy o ES, která Společenství přiznávají pravomoc přijmout opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, která jsou nutná k řádnému fungování společného trhu.

7. Soudní spolupráce v občanských věcech byla až do Amsterodamské smlouvy upravena mezinárodními úmluvami. Maastrichtská smlouva z této spolupráce učinila otázku společného zájmu pro členské státy, když ji zahrnula do své hlavy IV, týkající se spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí a zřídila to, o čem bylo dohodnuto, že se bude v právním řádu Společenství nazývat „třetím pilířem".

8. Amsterodamská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. května 1999, „převedla do práva Společenství" tuto oblast, když ji začlenila do hlavy IV Smlouvy o ES. Uznání pravomoci Společenství v této oblasti vedlo zákonodárce Společenství k nahrazení stávajících mezinárodních úmluv nařízeními.

9. Nařízení č. 44/2001, které vstoupilo v platnost dne 1. března 2002, tak nahradilo Bruselskou úmluvu ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [4], ve všech členských státech, které se rozhodly podílet se na opatřeních přijímaných na základě této hlavy IV [5].

10. Nařízení č. 44/2001 vychází ve značné míře z Bruselské úmluvy, se kterou chtěl zákonodárce Společenství zajistit opravdovou návaznost [6]. Jeho cílem je sjednotit

3 — Nařízení ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (Úř. věst. L 160, s. 37; Zvl. vyd. 19/01, s. 227).

4 — Úř. věst. 1972, L 299, s. 32. Úmluva, ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a pozměněné znění s. 77); úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1); úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1). Konsolidované znění úmluvy, ve znění těchto čtyř přístupových úmluv, je zveřejněno v Úř. věst. 1998, C 27, s. 1 (dále jen „Bruselská úmluva").

5 — Tři členské státy, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Irsko a Dánské království, se domohly toho, že se v zásadě nebudou podílet na opatřeních přijímaných na základě hlavy IV Smlouvy o ES. Nicméně jelikož Spojené království a Irsko oznámily své odhodlání podílet se na přijetí a uplatňování nařízení č. 44/2001 (viz dvacátý bod odůvodnění tohoto nařízení), není nařízením č. 44/2001 vázáno pouze Dánské království (dvacátý první bod odůvodnění a čl. 1 odst. 3 tohoto nařízení). Mezi tímto státem a ostatními členskými státy se nadále použije Bruselská úmluva. Uvedená úmluva se rovněž nadále použije v souladu s článkem 68 nařízení č. 44/2001 na území členských států, na něž se nevztahuje působnost Smlouvy o ES, tak jak je definována v článku 299 této smlouvy. Konečně nařízení č. 44/2001 se použije od 1. května 2004 v deseti nových členských státech Evropské unie.

6 — Devatenáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001.

pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí vydaných v jiném členském státě [7].

11. Nařízení č. 44/2001 rovněž přebírá většinu pravidel Bruselské úmluvy a jeho ustanovení jsou nejčastěji obdobná odpovídajícímu článku uvedené úmluvy.

12. Pokud jde o nařízení č. 1348/2000, přebírá ve značné míře obsah úmluvy vypracované na základě aktu Rady ze dne 26. května 1997 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie [8].

13. Tato úmluva, která nevstoupila v platnost, sama vychází z Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, uzavřené dne 15. listopadu 1965 v Haagu [9].

14. Nařízení č. 1348/2000, které vstoupilo v platnost dne 31. května 2001, má ve všech členských státech s výjimkou Dánského království přednost před ustanoveními v oblasti, kterou upravuje, jež jsou obsažena v Bruselské a Haagské úmluvě [10].

A – *Ochrana práv žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, v původním řízení*

15. Je-li soudu některého členského státu předložen spor proti žalovanému s bydlištěm na území jiného členského státu, který se nedostaví, tento soud je povinen přerušit řízení do té doby, než bude prokázáno, že tento žalovaný mohl obdržet návrh na zahájení řízení nebo jinou rovnocennou písemnost v dostatečném předstihu, aby se mohl obhajovat, nebo že k tomu byly učiněny veškeré nezbytné kroky. Tato povinnost je ve srovnatelném znění stanovena v čl. 26 odst. 2 nařízení č. 44/2001 a v čl. 20 druhém pododstavci Bruselské úmluvy.

7 — Druhý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001.

8 — Úř. věst. 1997, C 261, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 55.

9 — Dále jen „Haagská úmluva".

10 — Článek 20 odst. 1 nařízení č. 1348/2000, jakož i osmnáctý bod odůvodnění tohoto nařízení.

16. Nicméně má-li být návrh na zahájení řízení předán z jednoho členského státu do jiného na základě nařízení č. 1348/2000 nebo Haagské úmluvy, použijí se ustanovení článku 19 tohoto nařízení nebo ustanovení článku 15 této úmluvy [11].

17. Oba tyto články jsou podobné. Stanoví, že pokud měl být do jiného členského státu nebo jiného smluvního státu za účelem doručení předán návrh na zahájení řízení nebo jemu rovnocenná písemnost podle ustanovení nařízení č. 1348/2000 nebo Haagské úmluvy a žalovaný se nedostavil, soud je povinen přerušit řízení, dokud nebude zjištěno:

— že písemnost byla doručena způsobem předepsaným vnitrostátními právními předpisy dožádaného státu pro doručení písemností v soudním řízení v daném státě osobám, které se nacházejí na jeho území, nebo

— že písemnost byla skutečně doručena žalované straně nebo do místa jejího bydliště jiným způsobem, který stanoví uvedené nařízení nebo uvedená úmluva,

a že v obou těchto případech byla písemnost doručena [12] nebo dodána s dostatečným předstihem k tomu, aby se žalovaný mohl obhajovat.

18. Tytéž dva články mimoto stanoví, že každý členský nebo smluvní stát může předchozí pravidlo zmírnit tím, že stanoví, že jeho soudy mohou vydat rozhodnutí, jsou-li splněny všechny dále uvedené podmínky:

— písemnost byla zaslána jedním ze způsobů stanovených nařízením č. 1348/2000 nebo Haagskou úmluvou;

— ode dne zaslání písemnosti uplynulo období nejméně šesti měsíců, které soudce v daném případě považuje za dostačující;

— nebylo obdrženo potvrzení žádného druhu, přestože bylo vynaloženo veškeré úsilí k jeho získání prostřednictvím příslušných orgánů dožádaného členského státu.

11 — Článek 26 odst. 3 a 4 nařízení č. 44/2001. Pokud jde o čl. 20 poslední pododstavec Bruselské úmluvy, odkazuje pouze na článek 15 Haagské úmluvy.

12 — Výraz „doručení" není obsažen v německém znění nařízení č. 1348/2000, ale smysl věty není přesto odlišný.

19. Konečně čl. 19 odst. 4 nařízení č. 1348/2000 stanoví ve znění srovnatelném se zněním článku 16 Haagské úmluvy:

„Pokud má být do jiného členského státu za účelem doručení zasláno soudní předvolání [návrh na zahájení řízení] nebo obdobná písemnost [jemu rovnocenná písemnost] podle tohoto nařízení a bylo vydáno rozhodnutí proti žalované straně [žalovanému], která se nedostavila [který se nedostavil], je soudce oprávněn prominout žalovanému uplynutí lhůty pro podání opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí, pokud jsou splněny tyto podmínky:

a) žalovaná strana [žalovaný] se bez zavinění na své straně nedozvěděla [nedozvěděl] o písemnosti v dostatečném předstihu k tomu, aby se mohla [mohl] obhajovat, nebo se nedozvěděla [nedozvěděl] o rozhodnutí v dostatečném předstihu k tomu, aby mohla [mohl] podat opravný prostředek;

b) obrana předložená žalovaným ve věci není zjevně neodůvodněná.

Žádost o prominutí zmeškání lhůty může být podána pouze v přiměřené lhůtě od doby, kdy se žalovaný o rozhodnutí dozví.

Každý členský stát může v souladu s čl. 23 odst. 1 prohlásit, že žádosti nebude vyhověno, pokud je podána po uplynutí lhůty stanovené v tomto prohlášení, která však v žádném případě není kratší než jeden rok ode dne vynesení rozhodnutí."

B – *Přezkum respektování práv obhajoby žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, ve fázi uznání a výkonu rozhodnutí v dožádaném státě*

20. V souladu s článkem 26 Bruselské úmluvy a článkem 33 nařízení č. 44/2001 rozhodnutí vydaná v některém smluvním nebo členském státě jsou v ostatních smluvních nebo členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

21. Nicméně Bruselská úmluva a nařízení č. 44/2001 taxativně stanoví důvody, na základě kterých je nutno se od této zásady odchýlit. Mezi těmito důvody je důvod, podle kterého nebyla i přes záruky stanovené v původním řízení respektována práva žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno.

22. Článek 27 bod 2 Bruselské úmluvy v tomto ohledu stanoví:

„Rozhodnutí se neuzná:

[...]

2) jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost řádně a v dostatečném časovém předstihu, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem."

23. Nařízení č. 44/2001 přineslo několik změn v definici důvodů odmítnutí uznání a výkonu stanovených Bruselskou úmluvou. Pokud jde o důvod vycházející z porušení práv žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 zní následovně:

„Rozhodnutí se neuzná:

[...]

2) jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost."

C – *Postup použitelný při výkonu rozhodnutí v dožádaném státě*

24. Nařízení č. 44/2001 přineslo rovněž změny v postupu použitelném při výkonu rozhodnutí v dožádaném státě, které jsou relevantní pro probíhající řízení.

25. Stejně jako v Bruselské úmluvě návrh na prohlášení vykonatelnosti vychází z jednostranného návrhu, který může vést ke kontradiktorní diskuzi pouze v případě odvolání.

26. Nicméně, na rozdíl od uvedené úmluvy, nařízení č. 44/2001 stanoví, že přezkum tohoto návrhu nevede k rozsudku soudu, ale k pouhému prohlášení vykonatelnosti přijatému buď soudem nebo příslušným orgánem po provedení čistě formálního přezkumu.

27. Na rozdíl od toho, co stanoví Bruselská úmluva, v nařízení č. 44/2001 se důvody odmítnutí, jako je například důvod odmítnutí vycházející z porušení práv obhajoby uvedený v čl. 34 bodu 2 tohoto nařízení, přezkoumají soudem jen tehdy, je-li proti tomuto prohlášení podán opravný prostředek. Podle článku 41 nařízení č. 44/2001 je tak rozhodnutí prohlášeno za vykonatelné, jakmile jsou splněny formální náležitosti uvedené v článku 53, aniž by byly přezkoumávány důvody odmítnutí, zejména v článku 34 uvedeného nařízení.

28. Tyto formální náležitosti podle článků 53 až 55 nařízení č. 44/2001 spočívají v předložení jednoho vyhotovení rozhodnutí umožňujícího osvědčit jeho pravost a osvědčení vydaného soudem, který vydal uvedené rozhodnutí nebo příslušným orgánem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno nebo případně rovnocenného dokumentu. Toto osvědčení, které musí být vydáno za použití standardního formuláře uvedeného v příloze V uvedeného nařízení, musí uvádět zejména datum doručení návrhu na zahájení řízení, bylo-li rozhodnutí vydáno pro zmeškání, a že je uvedené rozhodnutí vykonatelné ve státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

29. Nicméně nařízení č. 44/2001 nepřebírá podmínku stanovenou v článku 47 Bruselské úmluvy, podle kterého strana, která žádá o výkon rozhodnutí, musí předložit rovněž jakýkoli dokument, který může prokázat, že rozhodnutí bylo doručeno v souladu s právem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno [13]. Článek 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 v tomto ohledu stanoví:

„Prohlášení vykonatelnosti se doručí straně, vůči níž je výkon navrhován, spolu s rozhodnutím, pokud jí toto ještě nebylo doručeno."

## II – Spor v původním řízení a předběžné otázky

30. Probíhající řízení má původ ve sporu mezi ASML Netherlands BV [14], společností usazenou ve Veldhoven (Nizozemsko) a Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS) [15], společností usazenou ve Feistritz-Drau (Rakousko). Tento spor se týká výkonu rozsudku vydaného pro zmeškání v Nizozemsku dne 16. června 2004 Rechtbank 's-Hertogenbosch, kterým bylo SEMIS uloženo zaplatit peněžitou částku ASML, v Rakousku.

13 — Upřesňuji nicméně, že v německém znění Bruselské úmluvy se výraz „v souladu s právem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno" vztahuje pouze k vykonatelnosti rozhodnutí.

14 — Dále jen „ASML".

15 — Dále jen „SEMIS" nebo „žalovaná".

31. Z předkládacího usnesení vyplývá, že předvolání k jednání před Rechtbank 's-Hertogenbosch, stanovenému tímto soudem na 19. května 2004 bylo SEMIS doručeno až 25. května 2004. Vyplývá z něj rovněž, že rozsudek vydaný pro zmeškání Rechtbank 's-Hertogenbosch dne 16. června 2004 nebyl SEMIS doručen.

32. Na návrh podaný ASML byla vykonatelnost rozsudku vydaného pro zmeškání uznána usnesením ze dne 20. prosince 2004 Bezirksgericht Villach, rakouského dožádaného soudu prvního stupně, s přihlédnutím k osvědčení vydanému Rechtbank 's-Hertogenbosch ze dne 6. července 2004, kterým byl rozsudek vydaný pro zmeškání prohlášen za „předběžně vykonatelný". Rakouský soud rovněž nařídil nucený výkon uvedeného rozsudku.

33. Jedno vyhotovení tohoto usnesení bylo doručeno SEMIS. Rozsudek vydaný pro zmeškání nebyl k tomuto oznámení přiložen.

34. K odvolání SEMIS proti uvedenému usnesení Landesgericht Klagenfurt (Rakousko) zamítl návrh na výkon rozhodnutí z toho důvodu, že podmínka mít možnost využít opravný prostředek proti rozsudku vydanému pro zmeškání ve smyslu čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, dle jeho názoru předpokládá doručení tohoto rozsudku žalovanému, v jehož nepřítomnosti byl vydán. Landesgericht Klagenfurt odmítl argumentaci ASML, podle které se použije výjimka z důvodu neuznání uvedená v čl. 34 bodu 2, protože SEMIS věděla jednak o řízení zahájeném proti ní v Nizozemsku prostřednictvím doručení předvolání dne 25. května 2004 a jednak o existenci rozsudku vydaného pro zmeškání v návaznosti na doručení usnesení vydaného Bezirksgericht Villach dne 20. prosince 2004.

35. Při rozhodování o kasačním opravném prostředku podaném ASML měl Oberster Gerichtshof za to, že řešení sporu závisí na tom, zda podmínka výjimky z důvodu neuznání, stanovená v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 musí být považována za splněnou, tedy zda je, či není třeba konstatovat, že SEMIS nevyužila opravného prostředku proti rozsudku vydanému pro zmeškání, i když k tomu měla možnost.

36. Oberster Gerichtshof se tedy rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být obrat ‚[...] ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost', uvedený v čl. 34 bodu 2 nařízení [...] č. 44/2001 [...], vykládán v tom smyslu, že to, že ‚k tomu měl možnost' ve výše uvedeném smyslu, v každém případě

předpokládá, že žalovanému bylo v souladu s právními předpisy použitelnými v dané oblasti doručeno vyhotovení rozsudku pro zmeškání, kterým bylo vyhověno návrhu a jenž byl vydán v členském státě?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku:

Je třeba se domnívat, že samotné doručení vyhotovení usnesení týkajícího se návrhu na prohlášení vykonatelnosti rozsudku pro zmeškání vydaného Rechtbank 's-Hertogenbosch dne 16. června 2004 v Rakousku a na nařízení výkonu na základě zahraničního exekučního titulu, jehož vykonatelnost již byla konstatována, mělo přimět žalovanou a povinnou stranu [...] ověřit jednak existenci tohoto rozsudku, a jednak existenci (případného) opravného prostředku v právním řádu členského státu, v němž byl rozsudek vydán, za účelem určení, zda měla možnost využít opravného prostředku, což je základní podmínkou použitelnosti výjimky z překážky uznávání stanovené v článku 34 nařízení č. 44/2001?"

## III – Rozbor

37. Je nesporné, že důvod neuznání, uvedený v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, se použije v projednávaném případě. Toto ustanovení totiž stanoví, že rozhodnutí se neuzná, jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem.

38. Z informací poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že předvolání k jednání před nizozemským soudem, stanovenému na 19. května 2004, bylo žalované v Rakousku doručeno až po konání tohoto jednání, a sice 25. května 2004, a že Rechtbank 's-Hertogenbosch vydal dne 16. června 2004 rozsudek pro zmeškání, kterým bylo SEMIS uloženo zaplatit ASML peněžitou částku. Doručení návrhu na zahájení řízení tedy nebylo provedeno v dostatečném časovém předstihu, aby bylo SEMIS umožněno připravit se na jednání před soudem.

39. Předmětem probíhajícího řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je určení, zda jsou splněny podmínky výjimky z použití tohoto důvodu neuznání. Článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 totiž stanoví, že důvod neuznání založený na porušení práv obhajoby musí být odmítnut, nevyužil-li

žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání, i když k tomu měl možnost.

40. Oběma svými předběžnými otázkami, které navrhuji Soudnímu dvoru přezkoumat společně, chce předkládající soud vědět, zda podmínka možnosti využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání vyžaduje, aby se žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, mohl s obsahem tohoto rozhodnutí seznámit tak, že mu toto rozhodnutí musí být doručeno, nebo zda stačí, aby o existenci uvedeného rozhodnutí pouze věděl.

41. Podstatou jeho otázek tak je, zda čl. 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že výjimka, kterou stanoví, podle které se důvod neuznání založený na porušení práv obhajoby nepoužije, nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost, vyžaduje, aby mu toto rozhodnutí bylo doručeno nebo, zda stačí, aby o jeho existenci věděl.

42. Stanoviska zastávaná během probíhajícího řízení lze shrnout do dvou vzájemně si odporujících tvrzení.

43. Na jedné straně ASML a vláda Spojeného království tvrdí, že výjimka uvedená v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 nevyžaduje doručení rozhodnutí. Podle této vlády by systematické připouštění tohoto požadavku bylo porušením úmyslu zákonodárce Společenství, který zrušil podmínku řádného doručení návrhu na zahájení řízení, stanovenou v čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy. Vláda Spojeného království má v důsledku toho za to, že stačí, aby účastník řízení, který navrhuje výkon rozhodnutí, informoval žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, o existenci tohoto rozhodnutí a že je věcí posledně uvedeného, aby ověřil, zda toto rozhodnutí může napadnout. Je tedy věcí soudu dožádaného státu posoudit, zda měl za konkrétních okolností každého jednotlivého případu žalovaný přiměřenou možnost využít opravný prostředek.

44. Na druhé straně německá, nizozemská, rakouská a polská vláda, jakož i Komise uplatňují, že mít možnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí vyžaduje znalost jeho obsahu. Pouhá znalost o jeho existenci nestačí. Jsou tedy toho názoru, že výjimka stanovená v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 předpokládá, že rozhodnutí bylo doručeno.

45. Německá a rakouská vláda nicméně zdůrazňují, že formální požadavky tohoto

doručení musí být srovnatelné s požadavky stanovenými zákonodárcem Společenství v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, pokud jde o návrhy na zahájení řízení, takže pouhá formální vada, která nezasahuje do práv obhajoby, nemůže stačit k vyloučení použití výjimky.

46. Připojuji se k druhému z obou dotčených tvrzení. Podmínka možnosti využít opravný prostředek dle mého názoru předpokládá, že se žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, mohl seznámit s obsahem dotčeného rozhodnutí. Tato podmínka v důsledku toho předpokládá, že mu toto rozhodnutí bylo doručeno se stejnými požadavky, jako jsou ty stanovené v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, pokud jde o návrh na zahájení řízení, tedy, že pouhá formální vada, která nezasahuje do práv obhajoby, nemůže stačit k vyloučení použití výjimky.

47. Opírám své stanovisko nejprve o historii vzniku čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, dále o ustanovení tohoto nařízení týkající se výkonu, zvláště čl. 42 odst. 2 a konečně o základní zásadu práv obhajoby.

1. Historie vzniku čl. 34 odst. 2 nařízení č. 44/2001

48. Obsah čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 ve skutečnosti neposkytuje návod k odpovědi na otázku přezkoumávanou v projednávané věci. Naopak historie vzniku tohoto ustanovení umožňuje posoudit dosah změn, které chtěl zákonodárce Společenství provést ohledně obsahu důvodu neuznání založeného na porušení práv obhajoby.

49. Když zákonodárce Společenství stanovil, že se tento důvod neuznání neuplatní, nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti dotčenému rozhodnutí, i když k tomu měl možnost, chtěl nesporně omezit dosah uvedeného důvodu, tak jak je stanoven v čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy.

50. Důvody tohoto omezení nejsou výslovně obsaženy v bodech odůvodnění nařízení č. 44/2001. Objevují se nicméně velmi jasně v komentáři k čl. 41 bodu 2 návrhu nařízení předloženém Komisí Evropských společen-

ství Radě dne 14. července 1999[16]. Tento komentář se jeví relevantní pro výklad čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, protože toto ustanovení je téměř shodné s návrhem Komise[17].

51. Podle uvedeného komentáře zrušení příslovce „řádně" a vložení sporné výjimky do čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 má za cíl zrušení dvou následků, které byly Soudním dvorem vyvozeny z obsahu čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy.

52. Prvním z těchto důsledků, stanovených v rozsudku ze dne 3. července 1990, Lancray[18], je, že formální vada v doručení návrhu na zahájení řízení brání uznání rozhodnutí vydaného pro zmeškání, i když tato vada nepoškodila zájmy žalovaného a žalovaný měl dostatečnou lhůtu pro zajištění své obrany[19]. Podle Soudního dvora musí být podmínka řádnosti požadovaná příslovcem „řádně" a podmínka časového určení doručení návrhu na zahájení řízení, obsažená ve slovech „v dostatečném časovém předstihu", uvedené v čl. 27 bodě 2 Bruselské úmluvy, splněny kumulativně k tomu, aby bylo zahraniční rozhodnutí vydané pro zmeškání uznáno v dožádaném státě.

53. Druhý z těchto důsledků byl stanoven v rozsudku ze dne 12. listopadu 1992, Minalmet[20]. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, se chtěla společnost založená podle anglického práva domoci výkonu rozsudku pro zmeškání vydaného ve Spojeném království, kterým byla německé společnosti uložena povinnost zaplatit jí peněžitou částku, v Německu. Návrh na zahájení řízení nebyl řádně doručen žalované. Naopak rozsudek vydaný pro zmeškání jí byl doručen řádně.

54. Soudní dvůr rozhodl, že čl. 27 bod 2 Bruselské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že brání uznání rozsudku vydaného pro zmeškání, nebyl-li návrh na zahájení řízení řádně doručen žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, i když se tento žalovaný poté o vydaném rozhodnutí dozvěděl a nevyužil dostupné opravné prostředky stanovené v právním řádu státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

16 — Návrh nařízení Rady (ES) o soudní příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(1999) 348 konečné].

17 — Jediné rozdíly se zněním čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 jsou čistě formální, protože čl. 41 bod 2 návrhu Komise zní následovně:
„jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost". (*neoficiální překlad*)

18 — C-305/88, Recueil, s. I-2725.

19 — Ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Lancray spočíval nedostatek v nepředložení návrhu na zahájení řízení, přestože jazyk tohoto návrhu byl účastníky řízení používán v jejich obchodních vztazích.

20 — C-123/91, Recueil, s. I-5661.

55. Stejné stanovisko bylo přijato v rozsudku ze dne 10. října 1996, Hendrikman a Feyen [21], ohledně žalovaného, který nevěděl o řízení zahájeném proti němu, ale za kterého se dostavil advokát, který nebyl zmocněný. Soudní dvůr měl za to, že takový žalovaný musí být považován za žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, ve smyslu čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy a že tento rozbor není zpochybněn okolností, že tento žalovaný měl možnost proti vydanému rozhodnutí podat žalobu na neplatnost pro vadu v zastoupení.

56. Jak zdůraznila Komise, tato judikatura by mohla představovat nevhodnou podporu nečinnosti dlužníka nebo dokonce jeho špatnou víru [22]. Dlužník, který by neměl v členském státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno, majetek, který by mohl být zabaven, by tak měl zjevný zájem na nevyužití dostupných opravných prostředků proti rozhodnutí vydanému v tomto státě a na tom, aby se poté bránil proti prohlášení jeho vykonatelnosti tím, že by uplatnil skutečnost, že mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení v dostatečném časovém předstihu, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem.

57. V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr rozhodl, že žalobce, v jehož prospěch bylo ve smluvním státě vydáno soudní rozhodnutí, které může být prohlášeno za vykonatelné v jiném smluvním státě, nemůže v tomto státě podat proti svému dlužníkovi novou žalobu se stejným předmětem [23]. S ohledem na tuto judikaturu, nebude-li prohlášení vykonatelnosti přiznáno v dožádaném státě, navrhovatel nebude schopen domoci se v tomto státě ani výkonu rozsudku vydaného v odesílajícím státě, ani nového vykonatelného soudního rozhodnutí.

58. Článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 má tedy jednak za cíl vyloučit možnost, že by pouhá formální vada návrhu na zahájení řízení mohla vést k odmítnutí prohlášení vykonatelnosti, nezabránila-li tato vada žalovanému v jeho obraně. Jeho cílem je krom toho zabránit žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, počkat na řízení o uznání a výkonu v dožádaném státě, aby uplatnil porušení svých práv obhajoby, měl-li možnost bránit svá práva využitím opravného prostředku proti dotčenému rozhodnutí ve státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

59. Jedná se tedy pouze o to zabránit zneužívání řízení. Tím, že si zákonodárce Společenství zvolil učinit konec soudní praxi vycházející z výše uvedeného rozsudku Minalmet, chtěl, aby žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, netěžil z vlastní nedbalosti při hájení svých práv za využití opravných prostředků, které měl k dispozici.

21 — C-78/95, Recueil, s. I-4943.

22 — Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: „Cesta ke zvýšení účinnosti při získávání a výkonu rozhodnutí v Evropské unii“ (Úř. věst. 1998, C 33, s. 3).

23 — Rozsudek ze dne 30. listopadu 1976, De Wolf (42/76, Recueil, s. 1759).

60. Dle mého názoru však nechtěl uložit žalovanému povinnost splnění nových kroků překračujících meze obvyklé řádné péče při obraně svých práv, jako například vyhledávat rozhodnutí vydané v jiném členském státě, jehož jazyk nutně nezná a nezná ani jeho soudní systém. Uložit žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, takovéto kroky, by dle mého názoru zjevně překračovalo dosah sporné výjimky.

61. Když totiž zákonodárce Společenství stanovil, že rozhodnutí vydané pro zmeškání musí být uznáno v dožádaném státě, nevyužil-li žalovaný žádný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí, měl za to, že zásah do práv obhajoby v původním řízení může být napraven využitím tohoto opravného prostředku a že by tento opravný prostředek měl žalovanému umožnit platně hájit svá práva před soudem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

62. Zákonodárce Společenství tak vyvrátil uvažování, o které Soudní dvůr opřel své stanovisko ve výše uvedeném rozsudku Minalmet, podle kterého je relevantním okamžikem pro to, aby se žalovaný mohl připravit na jednání, okamžik zahájení řízení a možnost následného využití opravného prostředku proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání, které je již vykonatelné, nemůže představovat prostředek rovnocenný s obranou předcházející rozhodnutí [24].

63. Tento nový přístup zákonodárce Společenství vede k domněnce, že žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, může být ve skutečnosti ve srovnatelném postavení tomu, ve kterém se nachází, je-li zažalován poprvé před soudem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno. V tomto rozsahu hraje rozhodnutí vydané pro zmeškání stejnou úlohu jako návrh na zahájení řízení. Musí žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, umožnit seznámit se se skutečnostmi sporu a připravit si svou obranu [25].

64. Je tedy zásadní, aby se žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, mohl seznámit s obsahem tohoto rozhodnutí. Jeho možnost využití účinného opravného prostředku, která mu umožní bránit svá práva, jak by mohl učinit při prvním jednání, kdyby mu byl řádně doručen návrh na zahájení řízení, v důsledku toho vyžaduje, aby se mohl seznámit s důvody rozhodnutí vydaného pro zmeškání k tomu, aby se proti nim mohl užitečně bránit.

24 — Výše uvedený rozsudek Minalmet, bod 19. Na podporu tohoto rozboru Soudní dvůr uvedl, že pokud bylo vydáno vykonatelné rozhodnutí, žalovaný se může případně domoci odkladu výkonu tohoto rozhodnutí pouze za obtížnějších podmínek a může mimoto čelit procesním obtížím. Možnosti obrany žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, jsou tedy citelně oslabeny (bod 20).

25 — Rozsudek ze dne 21. dubna 1993, Sonntag (C-172/91, Recueil, s. I-1963, bod 39).

65. Z toho logicky vyplývá, že mu toto rozhodnutí musí být doručeno, stejně tak jako musí být doručen návrh na zahájení řízení. Výjimka z použití důvodu neuznání, zavedená v nařízení č. 44/2001 vede nutně k vytvoření paralely mezi návrhem na zahájení řízení a rozhodnutím vydaným pro zmeškání. Tato výjimka se tedy nemůže použít, byl-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, pouze informován o existenci rozhodnutí vydaného pro zmeškání prostřednictvím doručení prohlášení vykonatelnosti, jako v projednávaném případě.

66. V souladu s tím, co stanoví nařízení č. 1348/2000, musí mít žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nárok na doručení tohoto rozhodnutí v jazyce, kterému rozumí. Jak je stanoveno v článku 8 tohoto nařízení, žalovaný, v jehož nepřítomnosti je vydáno rozhodnutí, musí být vyrozuměn o tom, že může odmítnout přijmout uvedené rozhodnutí, pokud je v jiném jazyce než v úředním jazyce dožádaného členského státu nebo v případě, že v daném členském státě je několik úředních jazyků, v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení nebo v jazyce členského státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, který adresát zná.

67. Stejně tak, ačkoliv nařízení č. 1348/2000 a 44/2001 neobsahují ustanovení v tomto smyslu, mám sklon se domnívat, jako polská vláda, že doručení rozhodnutí by mělo informovat žalovanéhorovněž o opravných prostředcích dostupných proti tomuto rozhodnutí. Podmínka možnosti využití opravného prostředku předpokládá dle mého názoru také znalost opravných prostředků dostupných proti rozhodnutí, jehož výkon je navrhován.

68. Takový požadavek jistě představuje zatížení pro navrhovatele výkonu rozhodnutí, jak tvrdí vláda Spojeného království. Nicméně toto zatížení musí být posouzeno v závislosti na situaci jednotlivých dotčených účastníků řízení a na snaze o spravedlivou rovnováhu mezi jejich povinnostmi. Je nesporné, že určení opravných prostředků dostupných proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání je nutně povinné pro některého z dotčených účastníků řízení. Jsem toho názoru, že nejlépe postavený k tomuto určení je navrhovatel výkonu rozhodnutí. Jednak tyto opravné prostředky budou nejčastěji opravnými prostředky jeho vnitrostátního právního řádu. Krom toho má jasný zájem na použití sporné výjimky, a to tak, aby žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, měl nezpochybnitelným způsobem možnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání.

69. Konečně, jak zdůraznily německá a rakouská vláda, formální požadavky doručení rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, musí být srovnatelné s požadavky stanovenými zákonodárcem Společenství v čl. 34 bodu 2 nařízení

č. 44/2001, pokud jde o návrhy na zahájení řízení. Pouhá formální vada, která nezasahuje do práv obhajoby, tedy do možnosti žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, seznámit se se skutečnostmi sporu a připravit si svoji obranu, nemůže stačit k vyloučení použití výjimky.

70. Z toho vyplývá, že s ohledem na historii vzniku čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 vyžaduje podmínka výjimky, podle které musí mít žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, možnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání, vyžaduje, aby mu toto rozhodnutí bylo doručeno.

71. Tento rozbor je dle mého názoru potvrzen ustanoveními nařízení č. 44/2001 týkajícími se řízení o výkonu, zvláště čl. 42 odst. 2.

2. Pravidla týkající se řízení o výkonu

72. Jak jsem již uvedl, nařízení č. 44/2001 nepřebírá požadavek výslovně stanovený v čl. 47 bodu 1 Bruselské úmluvy, na základě kterého strana, která žádá o výkon rozhodnutí, musí předložit rovněž jakýkoli dokument, který může prokázat, že rozhodnutí bylo doručeno v souladu s právem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

73. Nařízení č. 44/2001 stejně jako Bruselská úmluva požaduje, aby strana, která žádá o uznání rozhodnutí nebo o výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě předložila jedno vyhotovení tohoto rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti. Vyžaduje rovněž předložení osvědčení vydaného soudem nebo příslušným orgánem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno nebo případně rovnocenného dokumentu, osvědčujících, že je toto rozhodnutí v tomto státě vykonatelné a v němž musí být uvedeno zejména datum doručení návrhu na zahájení řízení, bylo-li dotčené rozhodnutí vydáno pro zmeškání.

74. Dále stanoví, že rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, je vykonatelné, jakmile jsou splněny tyto formální náležitosti. Článek 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 konečně stanoví, že „[p]rohlášení vykonatelnosti se doručí straně, vůči níž je výkon navrhován, spolu s rozhodnutím, pokud jí toto ještě nebylo doručeno".

75. Jsem toho názoru, že „rozhodnutím" uvedeným v tomto ustanovení v části věty „spolu s rozhodnutím, pokud jí toto ještě nebylo doručeno" může být pouze soudní rozhodnutí, jehož výkon je navrhován a jehož vykonatelnost v dožádaném státě je uznána.

Tento výklad sdílí rovněž Komise, jak prohlásila při jednání v odpověď na otázku položenou Soudním dvorem.

76. Z obsahu čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 lze dle mého názoru vyvodit dva důsledky.

77. Prvním z těchto důsledků je, že nařízení č. 44/2001 tak připouští, že doručení rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, nepředstavuje předchozí podmínku podání návrhu na výkon v dožádaném státě a že toto rozhodnutí může být doručeno žalovanému současně s prohlášením jeho vykonatelnosti v uvedeném státě.

78. Cílem tohoto prvního důsledku je dle mého názoru vyvodit důsledky z výkladu čl. 47 bodu 1 Bruselské úmluvy Soudním dvorem v rozsudku ze dne 14. března 1996, Van der Linden [26].

79. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, p. van der Linden, s bydlištěm v Belgii, zpochybňoval v tomto státě výkon dvou rozsudků vydaných pro zmeškání proti němu německým soudem, kterými mu byla uložena povinnost zaplatit peněžité částky pojišťovně usazené v Německu. Pan van der Linden uplatňoval, že důkaz o doručení těchto rozsudků nebyl předložen v okamžiku podání návrhu na výkon rozhodnutí.

80. Nicméně pojišťovna nechala uvedené rozsudky znovu doručit podle pravidel belgického práva v průběhu řízení o opravném prostředku zahájeného p. van der Lindenem proti rozhodnutí o uznání jejich vykonatelnosti v Belgii. Jednalo se tedy o to, zda čl. 47 bod 1 Bruselské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že důkaz o doručení rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, může být předložen po podání návrhu na výkon, konkrétně v průběhu řízení o opravném prostředku zahájeného žalovaným, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, proti rozhodnutí o povolení výkonu v dožádaném státě.

81. Soudní dvůr odpověděl na tuto otázku kladně, když vycházel z cílů, o které se opírá požadavek doručení stanovený v čl. 47 bodu 1 Bruselské úmluvy. Připomenul, že účelem tohoto požadavku je jednak seznámit žalovaného s rozhodnutím vydaným proti němu a jednak mu dát možnost dobrovolně vykonat toto rozhodnutí před tím, než bude navrhováno prohlášení jeho vykonatelnosti [27]. Z toho vyvodil, že důkaz o doručení dotčeného rozhodnutí může být

26 — C-275/94, Recueil, s. I-1393.

27 — Bod 15.

předložen, dovolují-li to vnitrostátní procesní pravidla, po podání návrhu, zejména v průběhu řízení o opravném prostředku zahájeného žalovaným proti povolení výkonu v dožádaném státě za podmínky, že žalovaný má přiměřenou lhůtu k dobrovolnému výkonu dotčeného rozhodnutí a že účastník řízení, který navrhuje jeho výkon, ponese náklady veškerých zbytečných řízení.

82. Implicitně také připustil, že k tomuto doručení může dojít v souladu s pravidly použitelnými v dožádaném státě, a nikoliv výlučně podle právního řádu státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, jak je uvedeno v čl. 47 bodu 1 Bruselské úmluvy.

83. Článek 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 tak přeměňuje možnost, která byla připuštěna Soudním dvorem ve výše uvedeném rozsudku Van der Linden v rámci Bruselské úmluvy, v pravidlo Společenství.

84. Druhým důsledkem, který se mi zdá, že musí být vyvozen z obsahu čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 je, že rozhodnutí, které je předmětem návrhu na výkon, musí být nezbytně v určitém okamžiku doručeno účastníku řízení, vůči němuž je výkon navrhován.

85. Tento rozbor je potvrzen různými výrazy použitými v čl. 42 odst. 1, který se týká strany, která výkon navrhuje, a v odstavci 2 tohoto článku, který se vztahuje na žalovaného. Článek 42 odst. 1 tak stanoví, že rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti se bez odkladu „sdělí" navrhovateli. Pokud jde o čl. 42 odst. 2, užívá výraz „se doručí".

86. Jak uvádí nizozemská vláda, z čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 tak vyplývá, že doručení rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, musí být provedeno před podáním návrhu na výkon v dožádaném státě. Není-li tomu tak, musí k němu dojít v každém případě současně s doručením prohlášení vykonatelnosti.

87. V souladu se systémem řízení o výkonu v nařízení č. 44/2001 a stanoviskem, které Soudní dvůr přijal ve výše uvedeném rozsudku Van der Linden, je věcí strany, která navrhuje výkon, aby předložila důkaz, že k tomuto doručení již došlo.

88. Je-li rozhodnutí vydané pro zmeškání doručeno současně s prohlášením jeho vykonatelnosti, musí tedy mít žalovaný,

v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, v souladu se stanoviskem přijatým Soudním dvorem ve výše uvedeném rozsudku Van der Linden dostatečnou lhůtu pro dobrovolný výkon tohoto rozhodnutí. Takovou lhůtu musí mít rovněž pro podání opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí v členském státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

89. Tento rozbor je potvrzen čl. 46 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který upravuje důsledky opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti zahraničního rozsudku, podaného stranou, vůči níž je výkon tohoto rozsudku navrhován. V souladu s tímto ustanovením může soud, u něhož byl podán opravný prostředek, řízení přerušit, jestliže byl proti rozhodnutí v členském státě, v němž bylo vydáno, podán opravný prostředek. Na základě téhož ustanovení tento soud také může, jestliže lhůta pro podání takového opravného prostředku ještě neuplynula, určit lhůtu pro podání takového opravného prostředku [28].

90. Aby se v tomto případě použila výjimka z použití důvodu neuznání uvedená v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, musí soud dožádaného státu, který stanoví žalovanému,

28 — Je třeba vzít v úvahu rovněž ustanovení čl. 19 odst. 4 nařízení č. 1348/2000, které upřesňuje, jak jsem ukázal, za jakých podmínek musí být takový opravný prostředek připuštěn, uplynuly-li lhůty pro podání opravných prostředků v členském státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno. Připomínám, že vyžaduje zaprvé, aby žalovaný, bez svého zavinění, nevěděl v dostatečném časovém předstihu o návrhu na zahájení řízení, aby se mohl bránit, ani o rozhodnutí vydaném proti němu, aby podal opravný prostředek, zadruhé, aby se jeho důvody nezdály zcela nepodložené a zatřetí, aby jeho žádost o prominutí zmeškání lhůty byla podána v přiměřené lhůtě od okamžiku, kdy se s dotčeným rozhodnutím seznámil.

v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, lhůtu pro podání opravného prostředku, ověřit, že posledně uvedenému, přeje-li si to, mohlo být rozhodnutí, které je předmětem návrhu na výkon, doručeno v jazyce, který zná, v souladu s článkem 8 nařízení č. 1348/2000 [29] a dle mého názoru, že byl informován o opravných prostředcích proti dotčenému rozhodnutí dostupných ve státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno.

91. Z toho vyplývá, že v každém případě v souladu s čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001, nebylo-li rozhodnutí, jehož výkon je navrhován, doručeno před podáním návrhu na výkon, musí být doručeno spolu s prohlášením jeho vykonatelnosti v dožádaném státě.

92. Podle informací poskytnutých předkládajícím soudem, tento požadavek nebyl v projednávaném případě dodržen. Oberster Gerichtshof totiž ve svém předkládacím rozhodnutí uvádí [30], že SEMIS bylo doručeno pouze vyhotovení usnesení vydaného rakouským soudem prvního stupně dne 20. prosince 2004 o prohlášení vykonatelnosti rozsudku vydaného pro zmeškání ze dne 16. června 2004 v Rakousku.

29 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 8. listopadu 2005, Leffler (C-443/03, Sb. rozh. s. I-9611, bod 68).

30 — Bod A odst. 4, s. 3 a 4.

93. Proto Oberster Gerichtshof žádá Soudní dvůr, aby rozhodl, zda podmínka, že žalovaný „měl možnost" využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání, může být splněna, věděl-li žalovaný pouze o existenci tohoto rozhodnutí z důvodu doručení prohlášení vykonatelnosti uvedeného rozhodnutí.

94. Nicméně připustit, že by tato podmínka mohla být splněna v takovém případě by vedlo k tomu, že by čl. 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 byl vykládán v rozporu s ustanoveními čl. 42 odst. 2 téhož nařízení.

95. Toto posledně uvedené ustanovení v důsledku toho potvrzuje, že podmínka výjimky, podle které žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, musí mít možnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání, vyžaduje, aby mu toto rozhodnutí bylo doručeno.

96. Konečně se mi zdá, že tento rozbor je třeba přijmout s přihlédnutím k požadavkům, které ukládá základní zásada práv obhajoby.

3. Práva obhajoby

97. Zjednodušení formalit, kterým je podřízeno vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí, nesmí být dosaženo tím, že se oslabí, bez ohledu na to jakým způsobem, práva obhajoby. Tuto ustálenou judikaturu, která vedla Soudní dvůr při výkladu čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy [31], lze dle mého názoru použít v rámci výkladu čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001.

98. Cílem tohoto posledně uvedeného článku, stejně jako čl. 27 bodu 2 Bruselské úmluvy, je chránit tato práva tím, že stanoví, že se rozhodnutí neuzná, ani nevykoná v dožádaném státě, jestliže žalovaný neměl možnost obrany před soudem ve státě, v němž bylo rozhodnutí vydáno [32].

99. Článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 stanovil výjimku z tohoto důvodu neuznání. Jak jsem uvedl výše, zákonodárce Společenství měl za to, že práva obhajoby žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, mohou být obnovena možností využití opravného prostředku u soudu státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno. Stanovil, že nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti

31 — Viz zejména rozsudek ze dne 16. února 2006, Verdoliva (C-3/05, Sb. rozh. s. I-1579, bod 26 a uvedená judikatura).

32 — Viz, pokud jde o Bruselskou úmluvu, rozsudek ze dne 13. října 2005, Scania Finance France (C-522/03, Sb. rozh. s. I-8639, bod 16 a uvedená judikatura).

bylo rozhodnutí vydáno, takového opravného prostředku, nemůže se již platně dovolávat porušení svých práv obhajoby v průběhu původního řízení. Ztráta této možnosti vyplývá v systému sporné výjimky z toho, že žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nevyužil žádný opravný prostředek, i když „k tomu měl možnost".

100. Připustit v tomto kontextu, že žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, měl možnost využít takový opravný prostředek, aniž by se mohl seznámit s obsahem rozhodnutí vydaného pro zmeškání, by dle mého názoru bylo v rozporu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

101. Navíc, s ohledem na skutečnost, že v systému uznávání a výkonu zavedeném nařízením č. 44/2001 nepředstavuje přezkum důvodů neuznání nezbytný předpoklad uznání vykonatelnosti, ale dochází k němu pouze v případě opravného prostředku žalovaného, tvrzení ASML a vlády Spojeného království by vytvořilo velmi významnou nerovnováhu v neprospěch žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno.

102. Ohledně prvního bodu je nesporné, že základní práva jsou nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje. Za tímto účelem Soudní dvůr vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily, mezi kterými je obsažena Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [33], která má zvláštní význam [34].

103. Soudní dvůr výslovně uznal obecnou právní zásadu Společenství, podle které má každý právo na spravedlivý proces, která vychází z těchto základních práv [35]. Rozhodl, že respektování práv obhajoby v každém řízení zahájeném vůči subjektu, které může vést k aktu, který bude nepříznivě zasahovat do jeho právního postavení, je základní právní zásadou Společenství [36].

104. Pro výklad dosahu této základní zásady bere Soudní dvůr v úvahu judikaturu Evropského soudu pro lidská práva týkající se článku 6 EÚLP [37].

33 — Dále jen „EÚLP".

34 — Rozsudek ze dne 28. března 2000, Krombach (C-7/98, Recueil, s. I-1935, bod 25).

35 — Rozsudky ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, body 20 a 21) a ze dne 11. ledna 2000, Nizozemsko a Van der Wal v. Komise (C-174/98 P a C-189/98 P, Recueil, s. I-1, bod 17). Toto právo je rovněž stanoveno v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (Úř. věst. 2000, C 364, s. 1), vyhlášené dne 7. prosince 2000 v Nice.

36 — Výše uvedený rozsudek Krombach, bod 42 a uvedená judikatura.

37 — Tamtéž, bod 39.

105. Z této judikatury vyplývá, že práva obhajoby, která jsou odvozena z práva na spravedlivý proces, vyžadují konkrétní a účinnou ochranu způsobilou zajistit účinný výkon práv žalovaného [38]. Soud v trestní oblasti rozhodl, že nedostatek seznámení se obžalovaného s důvody rozsudku odvolacího soudu ve lhůtě stanovené pro podání kasačního opravného prostředku proti tomuto rozsudku ke Kasačnímu soudu, je porušením ustanovení čl. 6 odst. 1 a 3 EÚLP, ve vzájemném spojení, protože dotčený subjekt neměl možnost využít svůj opravný prostředek užitečným a účinným způsobem [39].

106. Ve stejném smyslu Evropský soud pro lidská práva rovněž rozhodl, že právo na kontradiktorní řízení, které je jedním ze znaků spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 odst. 1 EÚLP, předpokládá, že každý účastník trestního nebo občanského řízení musí mít v zásadě možnost se seznámit se všemi písemnostmi a vyjádřeními předloženými soudu za účelem ovlivnění jeho rozhodnutí [40].

107. Podle mého názoru by bylo v rozporu s touto judikaturou připustit, že žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, měl možnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí vydanému pro zmeškání pouze na základě toho, že byl informován o existenci tohoto rozhodnutí, aniž by se mohl seznámit s jeho obsahem.

108. Ohledně druhého bodu, cílem nařízení č. 44/2001 je, jak jsem ukázal, usnadnit pohyb rozsudků uvnitř Unie zjednodušením formalit za účelem jejich uznání a výkonu. Tím, že zákonodárce Společenství vložil do čl. 34 bodu 2 uvedeného nařízení spornou výjimku, chtěl zabránit překážkám tohoto pohybu, které vyplývají ze zneužívajících jednání.

109. Dle mého názoru je nicméně důležité nepřikládat této výjimce dosah, který tento cíl překračuje.

110. Za účelem posouzení dopadu projednávané věci na práva obhajoby, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že v systému nařízení č. 44/2001 již nepředstavuje přezkum důvodů neuznání, jako je ten, založený na porušení práv obhajoby, nezbytný předpoklad pro prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydaného v odesílajícím státě. Zákonodárce Společenství tak překonal novou

38 — Viz ESLP, rozsudky Artico v. Itálie ze dne 13. května 1980, řada A č. 37, § 33 a T. v. Itálie ze dne 12. října 1992, řada A č. 245 C, § 28.

39 — Viz ESLP, rozsudek Hadjianastassiou v. Řecko ze dne 16. prosince 1992, řada A č. 252, § 29 až 37.

40 — Viz ESLP, rozsudek Pellegrini v. Itálie ze dne 20. října 2001, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2001-VIII, § 44.

významnou etapu v uznávání rozhodnutí vydaných v jiném členském státě. Soudní rozhodnutí, je-li vykonatelné ve státě, v němž bylo vydáno, tak již musí být uznáno téměř automaticky v kterémkoli dožádaném státě.

111. Teprve tehdy, využije-li žalovaný opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí, bude moci soud dožádaného státu rozhodující o tomto opravném prostředku přezkoumat důvod neuznání, jak je uveden v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001.

112. Je mi známo, že tento důvod neuznání má umožnit soudu dožádaného státu přezkoumat respektování práv obhajoby v původním řízení, ačkoliv tento přezkum přísluší také soudu státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, na základě čl. 26 odst. 2 nařízení č. 44/2001. Smluvní státy v Bruselské úmluvě a poté zákonodárce Společenství v nařízení č. 44/2001 tak stanovily, že respektování práv obhajoby odůvodňuje dvojí přezkum [41]. Dle mého názoru je důležité po této nové etapě v uznávání rozhodnutí vydaných uvnitř Unie neomezit příliš rychle dosah tohoto dvojího přezkumu. Projednávaná věc dostatečně dokládá nutnost zachování tohoto přezkumu soudem dožádaného státu.

113. Přezkoumávám-li tak řízení, ve kterém byl dne 16. června 2004 vydán rozsudek pro zmeškání, existují dobré důvody se domnívat, že není v souladu s ustanoveními nařízení č. 1348/2000, použitelným v projednávaném případě. Z článku 19 tohoto nařízení totiž vyplývá, že nedostavil-li se žalovaný, soud je povinen přerušit řízení, dokud nebude zjištěno, že návrh na zahájení řízení nebo jiná jemu rovnocenná písemnost byla doručena nebo dodána tomuto žalovanému v dostatečném časovém předstihu, aby se mohl obhajovat. Může případně rozhodnout až po uplynutí lhůty minimálně šesti měsíců po zaslání aktu a jsou-li splněny ostatní podmínky čl. 19 odst. 2 uvedeného nařízení.

114. Předkládající soud neuvádí, zda před vydáním rozsudku pro zmeškání ze dne 16. června 2004 Rechtbank 's-Hertogenbosch obdržel potvrzení o doručení návrhu na zahájení řízení SEMIS dne 25. května 2004. Ale i kdyby byl tento soud o tomto doručení informován, jsem toho názoru, že měl určit, že SEMIS nebyla předvolána v dostatečném časovém předstihu, který by ji umožnil přípravu na jednání před soudem a v souladu s jeho vnitrostátními procesními pravidly jednat tak, aby byl tento účastník řízení předvolán na další jednání.

41 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. července 1982, Pendy Plastic (228/81, Recueil, s. 2723, bod 13).

115. V tomto ohledu uvádím, že nizozemská vláda při jednání uvedla, že nizozemské procesní předpisy nebyly použity správně.

116. Připustit, že by rozhodnutí vydané za těchto podmínek mělo být vykonáno v dožádaném státě, byla-li SEMIS pouze informována o jeho existenci a nevyužila-li opravný prostředek, by zbavovalo dvojí přezkum respektování práv obhajoby velké části jeho dosahu a dle mého názoru by vedlo k tomu, že by žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, byly uloženy nadměrné povinnosti překračující meze povinností, které mohou být legitimně očekávány od žalovaného postupujícího s obvyklou řádnou péčí.

117. Proto navrhuji odpovědět na položené otázky tak, že čl. 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán tak, že výjimka, kterou stanoví, podle které se důvod neuznání založený na porušení práv obhajoby nepoužije, nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost, vyžaduje, aby mu toto rozhodnutí bylo doručeno.

## IV – Závěry

118. S přihlédnutím ke všem těmto úvahám Soudnímu dvoru navrhuji, aby na otázky položené Oberster Gerichtshof odpověděl následujícím způsobem:

„Článek 34 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán tak, že výjimka, kterou stanoví, podle které se důvod neuznání založený na porušení práv obhajoby nepoužije, nevyužil-li žalovaný, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost, vyžaduje, aby mu toto rozhodnutí bylo doručeno."